

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL
VERSENYTANÁCS

☒ 1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

☎ 472-8864 ☎ Fax: 472-8860

Vj-98/2004/37.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete (Budapest) I. r.,

Magyar Tervezőgrafikusok Egyesülete (Budapest) II. r.,

Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége (Budapest) III. r.

eljárás alá vont ellen gazdasági versenyt korlátozó magatartás tilalma miatt indult eljárás során tartott nyilvános tárgyaláson meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t

A Versenytanács megállapítja, hogy a II. r. eljárás alá vont 1997. január 1-től, az I. és a III. r. eljárás alá vont 2000. áprilistól érvényesülő tervezőgrafikusai árakat meghatározó döntései a gazdasági verseny korlátozására alkalmasak.

E magatartás folytatását a határozat kézhezvételétől megtiltja.

A Versenytanács az I. r. eljárás alá vonttal szemben 18.000.000.- (azaz Tizennyolcmillió) Ft, a II. r. eljárás alá vonttal szemben 6.000.000.- (azaz Hatmillió) Ft, a III. r. eljárás alá vonttal szemben 2.500.000.- (azaz Kettőmillióöttszázezer) Ft bírságot szab ki, amelyet a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül kötelesek megfizetni a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557. számú bírságbevételi számlájára.

Ezt meghaladóan az eljárást megszünteti.

E határozat ellen az eljárás alá vontak a kézhezvételtől számított 30 napon belül a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtható, de a Fővárosi Bírósághoz címzett felülvizsgálat iránti keresettel élhetnek.

I n d o k o l á s

Az eljárás megindítása

A Gazdasági Versenyhivatal 2004. június 11-én ármeghatározó magatartás vélelme folytán eljárást indított a II. és a III. r. eljárás alá vont (a továbbiakban: MTE és MKISZ), amelyet az MTE további ármeghatározó magatartása miatt 2004. október 5-én kiterjesztett, majd 2004. november 17-én eljárást indított az I. r. eljárás alá vonttal (MAOE) szemben is.

I.

Tényállás

A Versenytanács az ügyfelek előadása, a beszerzett és a csatolt írásbeli bizonyítékok, a többször módosított 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 71. § (1) bekezdése és a 72. § (1) bekezdés b) pontja nyomán készült vizsgálati és kiegészítő vizsgálati jelentés alapján a következő tényállást állapította meg:

A tervezőgrafikai piac

A tervezőgrafikai művek (plakát, csomagolási külső, védjegytervek, stb.) hazai értékesítésének több száz szereplős piacán kisebb-nagyobb ügynökségek, stúdiók, magánszemélyek működnek különböző társasági formákban. Ennek az elkülönült piacnak forgalma nem ismert, mivel a tervezőgrafikai szolgáltatásokra elsősorban igényt tartó reklámpiac csak a médiumokban reklámra fordított költségeket tartja számon. A tervezőgrafikai piac mintegy 600 szereplője a szakmát művészi szinten művelni képes, úgynevezett professzionális grafikus, kiknek elkészült munkái a hasznosítás tényétől

függetlenül, szerzői jogi védelem alá tartoznak. Más szakmai szereplők e minősítés híján speciális, rövidebb képzés után végzik a tervezőgrafikusi tevékenységet.

Az utóbbi időben a tervezőgrafikusi piacon – párhuzamosan a nem professzionális grafikusok piaci megjelenésével – a nagyméretű, multinacionális ügynökségek nyertek teret, amelyek saját maguk elvégzik a szükségesnek tartott tervezőgrafikusi munkákat, vagy alvállalkozásba kiadják. Ezek a folyamatok a tervezőgrafikusi tevékenységet végzők számának növekedéséhez vezetett és vezet.

Az eljárás alá vont szervezetek

MKISZ

A három eljárás alá vont közül legrégebben a jelenleg kb. 1000 tagú MKISZ jött létre 1989. november 1-én, az 1989. évi II. törvény hatálya alá tartozóan, egyesületi formában. Célja a képzőművészek, az iparművészek, a tervezőművészek, restaurátorok, művészettörténészek és művészeti írók, stb. együttműködésének és érdekképviselésének megteremtése.

A tagfelvétel a művészi kvalitások igazolásához kötött, mert minden képző-, iparművész, tervező, restaurátor, aki kiemelkedő tevékenységével a tagságra érdemessé válik és az alapszabályt elfogadja, két szövetségi tag ajánlásával és munkadokumentálással a szakosztály javaslata alapján, az elnökség döntésével tagságot szerezhet. Tagi kötelezettség az alapszabály és egyéb szabályzatok betartása, amelynek hiányában kizárásra kerülhet sor. A tagsági díj személyenként évi 2.000.- Ft, amelyen felül a szövetség ismeretlen összegű működési támogatásban részesül.

Az MKISZ-en belül szakterület szerint különül el 13 szakosztály, amelyek önálló hatáskörrel meghatározzák saját szakmai tevékenységüket, működési szabályukat. A korábban ismert taglétszámi adatokkal szemben a Tervezőgrafikai Szakosztálynak 109 tagja van. A 109 MKISZ tag becsült 2004. évi adózott bevétele tervezőgrafikai tevékenységből 26.217.400.- Ft.

MAOE

A MAOE 1992. február 5-én jött létre; jelenleg a legnagyobb átfogó magyar alkotóművészeti szervezet, amely a rendszerváltozás előtt a valamennyi művészeti ágat összefogó Művészeti Alap utódjának tekinthető. Elsősorban tagjai érdekvédelmének, szociális biztonságának, alkotó tevékenységének támogatására jött létre, ugyancsak egyesületi formában. A 2001.

november 19-én kelt alapszabály szerint az országos szakmai társadalmi szervezet tagjai lehetnek azok az írók, költők, képző- és iparművészek, stb., akik az egyesület megalakulásának időpontjában a Művészeti Alap tagjai voltak. Az egyesület új tagokat a tagfelvételi szabályzat szerint vesz fel.

A legfőbb szerv a tagok összessége által választott Választmány, amely a MAOE tevékenységét érintő valamennyi alapvető ügyben jogosult dönteni. A Választmány két ülése között a legfőbb szerv az Elnökség, amelynek 19 tagja van, akik a különböző művészeti területeket képviselik. Az 5 tagozat élén levő vezetőséget háromévente a tagság választja. A vezetőségnek az alapszabályban rögzített feladat- és hatáskörében javaslattevő, döntési joga van, amely a MAOE elnökének ellenjegyzésével emelkedik jogerőre. Az 5 tagozatból az egyik a Tervező- és Iparművészeti Tagozat. Taglétszáma 596 fő, akik évente, pontos összegében ismeretlen, néhányezer forintos tagdíjat fizetnek. Az egyesületnek a tagdíjon felül, az évi 100-125 millió forintos állami támogatásból van bevétele. Az 596 tervezőgrafikus 2004. évben grafikai tevékenységéből elért adózott árbevétele becslés alapján 136.500.000.- Ft lehetett.

MTE

Az MTE Magyar Tervezőgrafikusok Kamarája elnevezéssel 1993-ban jött létre társadalmi szervezetként. Eredetileg kamarai feladatokat látott volna el, de a gazdasági kamarákról szóló 1994. évi XVI. törvény 79. §-a szerint a kamara megnevezést csak gazdasági kamarák, és a külön törvényekben szabályozott szakmai kamarák jogosultak használni. Az MTE-nek azonban nem sikerült megszereznie a kamarai jogállást, ezért ügyészi felhívásra az elnevezést „egyesületre” kellett módosítania, annak tartalmi következményeivel.

Az MTE alapszabályban rögzített célja a tervezőgrafikusok érdekképviselése, működési területe országos. Tagjává az a természetes személy válhat, aki elfogadja az alapszabályt, szabályzatait, és megfelel a tagfelvétel szakmai követelményeinek. Az 1997. november 16-án kelt alapszabály szerint az egyesületben alanyi jogon tag lehet az, aki Művészeti Főiskola Tervezőgrafikai Szakán oklevelet szerzett, vagy több éves grafikus gyakorlat tud igazolni. A tagok kötelezettsége, hogy a szakma gyakorlása során az egyesület alapszabálya, szabályzatai és határozataiban rögzítettek szerint járjanak el, tevékenységükről az ügyrendben meghatározott mértékig írásban vagy szóban beszámoljanak. Az egyesület fegyelmi jogkörrel rendelkezik a tagok felett, melynek keretében a tagsági viszonyt felfüggesztheti, illetve a tagot kizárhatja, amelyről a közgyűlés határoz. Az egyesület többek között szakmai információs kiadványokat jelentet meg. Bár az alapszabály szerint a tagok tagdíjat fizetnek, a gyakorlatban

tagdíjfizetési kötelezettség nincs előírva, a tagdíjfizetés önkéntes fizetési készsége alapján.
Tagjainak száma 123 fő.

Az MTE tagságának 2004. évben keletkezett becsült adózott bevétele a tervezőgrafikai tevékenységből 28.170.300.- Ft.

A három szervezet tagsága részben azonos. Következik ez a tény abból, hogy a három szervezet részbeni vagy teljes tagsága tervezőgrafikai tevékenységgel foglalkozik. A tagi átfedések pontosítottak, mert aki az MTE-nek tagja, az a MAOE-nek is tagja, mivel csak az lehet MTE tag, aki a MAOE tagja is. Ezen túlmenően csak 8 olyan MKISZ tag van, aki egyúttal a MAOE-nak nem tagja. A személyes kötődéseket erősíti, hogy 2003. óta Sára Ernő nemcsak az MTE elnöke, hanem a MAOE Tervező és Iparművészeti Tagozatának elnöke is. Mindhárom szervezet célul tűzte a professzionális alkotók szervezeti támogatását.

A három szervezet közötti kapcsolatépítést szemlélteti az MTE alapszabályában is lefektetett az a követelmény, hogy az egyesület minden olyan szervezettel kapcsolatot épít és tart, amely elősegíti működését; közöttük található a MAOE és az MKISZ is.

A kifogásolt magatartás

A vizsgálattal érintett ársegédletek történeti előzménye az alkalmazott grafikai művek felhasználási szerződéseinek feltételeiről és a szerzői díjakról szóló 6/1970 (VI.24.) MM rendelet, mely a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény felhatalmazása alapján jelent meg. Ezen rendelet melléklete az alkalmazott grafikai művek szerzői díját határozta meg -tól-ig árakkal egyes szolgáltatás-csoportokra lebontva. A rendelet százalékos kategóriákat is bevezetett, melyek a mellékletben szereplő fix árakat módosíthatták. A rendeletet a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény helyezte hatályon kívül 1999. szeptember 1-én.

A rendeletben foglalt árak, szolgáltatás-csoportok már a rendelet hatálya idején időszerűtlenek voltak, ezért 1989-ben megjelent egy bővebb, naprakészebb árjegyzék is, melynek címe: a „Derko Studio Művészeti Alkotóközösség javasolt árai”. A Derko Studio a Derkovits Művészeti Alkotóközösségre utalt, mely szervezet 1990-ben megszűnt, átadva helyét több más, többek között az eljárás alá vont szervezetek számára. Miután ez az árjegyzék is idejét múlttá vált, került sor a következő árjegyzék kidolgozására.

Az árjegyzék szerkesztőjeként a Magyar Alkotóművészeti Alapítványt és a Magyar Tervezőgrafikus Kamarát (MTE) tüntették fel.

Ez a kb. 1993-ból származó Árjegyzék 1 a megrendelőket A, B, C kategóriába osztotta aszerint, hogy kisebb, közepes, vagy nagy és ismert vállalkozások-e. A kategóriákhoz egy-egy szorzószám kapcsolódott, amelyeket a minimum-árakhoz rendeltek. A megbízásokat is három különböző csoportba sorolták: meglévő grafikai terv újratervezése, módosítása; egyszerű tervezés; összetettebb, bonyolultabb, nehezebb tervezési feladat. Ezekhez a csoportokhoz is szorzószámok tartoztak. Az Árjegyzék 1. végén a következő szerepelt: „A Magyar Tervezőgrafikusok Kamarája által meghatározott árak a tervező szakma érdekeit védik és a hazai piacon kialakult szabályozatlan viszonyok egységesítését szolgálják.”

A vizsgálattal érdemben érintett az 1996-beli, az Arculati Szakmák Kézikönyvében is megjelentetett árjegyzék, pontos címe: „Magyar Tervezőgrafikus Kamara Árjegyzéke” (továbbiakban: Árjegyzék 2), melyet szintén az MTE adott ki (Vj-98/2004/6/15.sz. irat). Ez az Árjegyzék 2 az előző árjegyzékhez képest új elemet is tartalmazott, mint pl. a sürgősségi felár, szakértői (konzultációs) óradíj. A „Fotó” szolgáltatás-csoport esetén pedig a Magyar Alkalmazott Fotográfusok Kamarájának díjtáblázatára utalt. Változtak némileg az egyes szolgáltatás-csoportok is, illetve a szolgáltatások árai helyenként emelkedtek. Az Árjegyzék 2 1995. november előtt készülhetett, de a pontos dátum ismeretlen.

2000. áprilisában egy újabb árjegyzék (továbbiakban: Kiadvány) jelent meg, melynek címe: „Magyar Tervezőgrafikusok Egyesületének Árjegyzéke... A MAOE, a Magyar Tervezőgrafikusok Egyesülete (Kamara) és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének különkiadványa a tagok és a felhasználók számára” (Vj-98/2004/6/9. sz. irat). A Kiadványban egyrészt magasabb minimum-árak szerepelnek, másrészt új elemek is megjelentek, mint pl. a vázlatdíj, a részvételi díj bevezetése.

Az ársegédletekből az elmúlt 10 év alatt kb. tízezer példányt igényelt a grafikustársadalom és a megbízók. Az MTE ugyan csak olyan személyek számára kívánta hozzáférhetővé tenni az árjegyzékeket, akik igazolni tudták, hogy a MAOE tagjai, azaz professzionális művészek, de a felhasználókon kívül a megbízók is kaphattak példányokat. Az árlista jelenleg az interneten is elérhető (pl. www.reklamipar.hu).

Az eljárásnak nem tárgya, de másfél éve napirenden van a Kiadvány módosítása, mely egyelőre csak tervezet. Ez a tervezet új szolgáltatás-csoportokat, illetve új fogalmakat vezet be. Az árak megegyeznek a Kiadványban szereplőkkel.

II.

A vizsgálati jelentés

A Gazdasági Versenyhivatal tudomást szerzett arról, hogy az MTE és az MKISZ 2000-ben olyan közös kiadványt (Kiadvány) jelentetett meg, mely részletesen szabályozza az egyes grafikai szolgáltatásokért felszámítandó ellenszolgáltatások (vázlatdíj, honorárium, részvételi díj, sürgősségi felár) körét és tartalmát, valamint meghatározza szolgáltatásonként, amelyhez a megrendelőktől függően háromféle szorzót rendel. A részvételi díjat és a sürgősségi felárat pedig százalékos arányban határozza meg. Mindez alkalmas lehetett a Tpv. 11. § (1) bekezdése és a (2) bekezdése a) pontjának megsértésére, ezért a GVH 2004. június 11-én versenyfelügyeleti eljárást indított ellenük.

A vizsgálat során ismertté vált egy, a fenti kiadvány előzményének tekinthető árjegyzék (Árjegyzék 2) – a Magyar Tervezőgrafikus Kamara Árjegyzéke címmel, melyre nézve a versenyfelügyeleti eljárást 2004. október 5-én kiterjesztette a MTE-vel szemben.

A GVH 2004. november 17-én az eljárás alá vonta a MAOE-t is, mivel adatok merültek fel arra, hogy szerepet játszhatott a fenti kiadványok elkészítésében és megjelentetésében.

A vizsgálat szerint az Árjegyzék 2., illetve a Kiadvány alkalmasak a gazdasági verseny korlátozására, mert meghatározzák az egyes tervezőgrafikai szolgáltatások minimum-árait, valamint egyéb ár-tényezőket is beiktattak (pl. vázlatdíj, sürgősségi felár). A Kiadványban szereplő vázlatdíjjal kapcsolatban megjegyezte, hogy annak előírása is problematikus, hiszen már az is az árverseny korlátozása, ha egy vállalkozás csak ellenszolgáltatás fejében készíthet tervet.

A vizsgáló szerint az Árjegyzékről és a Kiadványról nem született formális megállapodás vagy döntés, de azok egyértelműen az MTE-hez (Árjegyzék 2.), illetve az MTE-hez és az MKISZ-hez köthetőek (Kiadvány).

A Kiadvány megalkotását az MTE-n kívül az MKISZ Tervezőgrafika Szakosztálya is jóváhagyta, ezért a vizsgáló mindkét egyesület marasztalását indítványozta. Ennek során

figyelembe vette, hogy a két szervezet önálló jogi személy, és tagjaik csak részben fedik egymást, azaz csak az MKISZ-ben tag tervezőgrafikusnak ajánlott a Kiadvány. A vizsgálat nem tárt fel bizonyítékokat arra nézve, hogy a MAOE részt vett a Kiadvány előkészítésében. Önmagában az, hogy a Kiadvány címében a neve feltüntetésre került, szerinte nem alapozza meg a versenyjogi elmarasztalhatóságát.

A jogsértés megállapíthatósága szempontjából közömbösnek tartotta, hogy az egyesület csak tájékoztatónak szánta az árakat, mert önmagában a minimum-díjtételek közzététele is alkalmas a tervezőgrafikusok üzleti döntéseinek befolyásolására.

Bírság kiszabását a vizsgáló nem látta szükségesnek, mert az ársegédletek viszonylag szűk körben hathatnak, a piac legfeljebb csekély részét érintheti a reklámügynökségek nagy száma miatt. Emellett az MTE nagyfokú együttműködést mutatott a vizsgálat során, amelynek keretében évekre visszamenően felvilágosítást adott.

III.

Az eljárás alá vontak védekezése

Mindhárom szervezet jogsértés hiányában az eljárás megszüntetését kérte. Megerősítették, hogy az egyes ársegédletekről nem született formális döntés egyik szervezetben sem.

MAOE

A MAOE előadta, hogy csak egy 1994. körüli tájékoztató jellegű kiadványról tud, de annak kimunkálásában és szerkesztésében sem vett részt. A vizsgálat tárgyát képező ársegédletet nem ismeri. Tagjai jellemzően művészeti alkotótevékenységet, nem pedig gazdasági tevékenységet végeznek.

Az MTE és az MKISZ

Az MTE előadta, hogy a '90-es évek elején tervezési minimum megfogalmazása vált szükségessé, hogy a grafikus tevékenység ne veszítsen presztízsből és minőségéből. Mielőtt az ártájékoztatókat megalkotta, érdeklődött Európa más országaiban kialakult helyzetről, és az ottani kamarák és köztestületi jogosítványokkal ellátott országos vagy tartományi szervezetek anyagait is áttanulmányozta, majd azokhoz hasonlóan készítette el a hazait. A tervezőgrafikai ártájékoztató igénye az MTE (használt nevén: Kamara) megalakulásakor merült fel. Magát az

árjegyzéket is az MTE állította össze. Ez azonban csak ajánlás volt, soha nem kényszerítette ki. Az MTE-nek egyébként sincs arra rálátása, hogy tagjai milyen szerződéseket, milyen árral kötnek, illetve milyen tervezési feladatokat vállalnak. Vagyis az ársegédletek nem előírások, hanem irányelvek, céljuk a tisztességes munkavégzés feltételét biztosító árakról való tájékoztatás. A Kiadvány előnye, hogy bár minden alkotás egyedi, a felállított kategóriák olyan részletesen behatároltak, hogy jó támpontként szolgálhatnak, ami egyben javíthatja a tervezőgrafikusok tárgyalási pozícióját is. Az ársegédletet jelenleg polgári peres eljárásokban – árviták esetén – is használják, az egész piacon elterjedt és igényelt viszonyítási alap.

Az MKISZ tudott ugyan a Kiadvány létezéséről, de mivel a tagok mindkét szervezetben szinte ugyanazok, ezért az MKISZ szerepe legfeljebb egy „jóváhagyólagos bólintás” volt, amely nélkül a Kiadvány amúgyis megjelent volna. Ezért nincs jelentősége, hogy a Kiadvány címében megjelent az MKISZ neve is. Ugyanígy, a MAOE sem vett részt a Kiadvány kidolgozásában. A MAOE-n belül egyáltalán szóba sem kerültek a kiadványok, a MAOE – a Szövetséggel ellentétben – még hallgatólagosan sem nyugtázta azokat. A MTE azzal magyarázta, hogy a MAOE mégis szerepel a Kiadvány címében, hogy a Kiadványt – csak úgy, mint az Árjegyzékeket – a professzionális, egyéni alkotók számára adták ki, és az eljárás alá vont három szervezet tömöríti a hazai professzionális művészeket.

Az ársegédletek áraival próbálták az inflációt követni, amit a piac nem nagyon fogadott el. Az ott szereplő szolgáltatás csoportok kiegészítésre szorulnak a jövőben, mert az újabb műfajokat (pl. web-tervezés) nem szabályozza a Kiadvány.

IV.

A versenyjogi háttér

15. A Tpv. szabályai

A törvény hatálya.

Az 1997. január 1-től hatályos Tpv. 1. §-a szerint a törvény hatálya kiterjed a természetes és a jogi személynek, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak a Magyar Köztársaság területén tanúsított piaci magatartására.

Az érintett piac.

A Tpv. 14. § (1) bekezdése szerint az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és földrajzi terület figyelembevételével kell meghatározni, míg a (2) bekezdés szerint a megállapodás tárgyát alkotó árun kívül figyelembe kell venni az azt – felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel – ésszerűen helyettesíthető árukat, továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait.

A versenykorlátozó megállapodás és az összehangolt magatartás tilalma.

A Tpv. 11. § (1) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. A (2) bekezdés a) pontja szerint e tilalom vonatkozik különösen a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására.

A csekély jelentőségű versenykorlátozások.

A Tpv. 13. § (1) bekezdése szerint nem esik tilalom alá a megállapodás, ha csekély jelentőségű. A (2) bekezdés értelmében akkor csekély jelentőségű a megállapodás, ha a megállapodást kötő feleknek és az azoktól nem független vállalkozásoknak az együttes részesedése az érintett piacon a tíz százalékot nem haladja meg. Nem érvényesül a kivétel, ha a megállapodás

a) a vételi vagy az eladási árak versenytársak közötti közvetlen vagy közvetett meghatározására, vagy

b) a piac versenytársak által történő felosztására vonatkozik

A jogsértés lehetséges szankciói.

A Tpv. 77. § (1) bekezdése szerint az eljáró versenytanács – egyebek mellett – megállapíthatja a magatartás törvénybe ütközését és rendelkezhet a kifogásolt magatartás folytatásának megtiltásáról (77. § (1) bekezdés d) és f) pont).

A Tpv. 78. § szerint az eljáró versenytanács – az előbbieken túlmenően – bírságot szabhat ki a Tpv. megsértőivel szemben. A kiszabandó bírságnak egyrészt arányosnak kell lennie az elkövetett jogsértéssel, másrészt visszatartó erejűnek is kell lennie.

A bírság összege nem lehet több a vállalkozás a határozathozatalt megelőző üzleti évben elért nettó árbevételének 10 %-ánál. A vállalkozások döntéshozó szervezeteivel szemben kiszabható bírság felső határa a tagvállalatok nettó árbevételéhez igazodik. A Tpv. 78. § (2) bekezdése a bírság összegének mérlegelésekor alkalmazható szempontokat példalódoan sorolja fel.

A közlemény

A Tpv. 36. § (6) bekezdés feljogosítja a Hivatal és a Versenytanács elnökét, hogy együttesen a Hivatal jogalkalmazási gyakorlatának alapjait ismertető, nem kötelező erejű, de a jogalkalmazás kiszámíthatóságát növelő közleményt adjanak ki.

A 2/2003. számú Közlemény határozati melléklet.

V.

A Versenytanács döntése

Az érintett piac

A tervezőgrafikus országon belüli elkülönültséget okozó művészi színvonalú tevékenységben a Versenytanácsnak nem volt oka kételkednie. A tevékenység művészi színvonalára hivatkozó és egyéni megítéléstől, művészi hozzáértéstől függő ismerve azonban közömbös, mert a szerzői jogi védelem alatt álló művészi színvonalú termékek is kikerültek, kikerülnek a tervezőgrafikus piacra és versenyeznek a piac többi művészi vagy nem művészi színvonalú termékével, így önálló érintett piacot nem alkot. A Versenytanács ezen álláspontját erősíti az az eljárás alá vonti védekezés, hogy a professzionális alkotók a kialakult versenyhelyzetben védekezésre kényszerülnek – az adott esetben a kifogásolt ármeghatározással, amelynek függvényében kap jelentőséget az egyéb szolgáltatási feltétel meghatározása – a nem professzionális művek és létrehozóik keltette piaci helyzetben.

A Versenytanács azt sem vitatja, hogy az elkülönültség figyelembevétele esetén a professzionális grafikusok piacaon belüli piaci részesedése csekély lehet (10 % alatti), amit a megkeresett nem professzionális piaci szereplők adatszolgáltatása alátámasztott. E körülménynek azonban a marasztalhatóság szempontjából nincs jelentősége. A 10 % alatti

piaci részesedés a kifogásolt piaci magatartás csekély jelentőségét vonja ugyan maga után, s így törvényi tilalom alá sem esik, de az általános szabály a jelen eljárásban nem vehető figyelembe, mert a Tpv. 13. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a versenytársak közötti ármeghatározás a csekély jelentőségtől függetlenül tiltott és marasztalendő.

Itt jegyzendő meg, hogy az MTE saját előadása szerint is az ársegédletekre az egész piac igényt tart, így a versenytársak és a megbízók, sőt a hatóságok is, mint útmutatókra, a piacon érvényesülő árak megismerésének forrására.

Az eljárás alá vontak döntése

Mindhárom eljárás alá vont egyesületi formában működő társadalmi szervezet, egyiküket sem illeti meg jogszabályi felhatalmazáson alapulóan piaci árak meghatározása, még ajánlati formában sem. Ez a kérdés elsősorban az MTE vonatkozásában merült fel, amely történetileg és eredménytelenül a kamarai minősítést szorgalmazta. A kamarai minősítés azonban még önmagában szintén nem lenne elegendő versenyjogilag nem kifogásolható ajánlott árak meghatározására, erre vonatkozó kifejezett törvényi felhatalmazás hiányában.

A Tpv. 11. § (1) bekezdése egyenesen megtiltja az olyan szervezeteknek, mint az eljárás alá vontak is, hogy a piacon vállalkozásnak minősülő tagjaik közös akaratát érvényre juttató, ugyanakkor kötelezni is tudó döntéseket, közöttük árdöntéseket hozzanak.

A vállalkozások társadalmi szervezetei esetében a „döntés” kifejezés jelentése – éppen az értelmezés határait tágító, a Tpv. 11. §-ában foglalt versenykorlátozó magatartás, megállapodás fogalmának rögzítése folytán – nem szűkülhet alakszerűen meghozott, formális határozatra, hanem a formailag nem kötelező, de a tényleges magatartást befolyásolni képes ajánlásra is vonatkozik. Ennélfogva az eljárás alá vontak javára nem szolgál, hogy az ármeghatározásokat és az ezzel egy tekintet alá eső egyéb üzleti feltételeket meghatározó magatartásukat nem kísérte a formális határozathozatal a szervezeti rend szerint.

A Tpv. azonban csak 1997. január 1-jei hatálybalépésétől teszi lehetővé az egyes döntéshozó szervezetek tagjainak egyéni eljárás alá vonása helyett, vagy mellett, magának a döntéshozó szervezeteknek eljárás alá vonását és marasztalását.

Mint ismeretes – a korai előzményeket nem számítva – az egyes ársegédletek időben a következőképpen váltották egymást:

- Árjegyzék 1. 1993-1996.;

- Árjegyzék 2. 1996-2000.;
- Kiadvány 2000. áprilisától jelenleg is.

A Tpvt. 1997. január 1-jei hatálybalépése viszont – okszerűen az MTE javára felmerülően – azzal az eljárási következménnyel jár, hogy 1997. január 1. előtti magatartásért versenyjogi felelősséggel egyik szervezet sem tartozik és még a törvény hatálybalépésétől számított egy évig sem (Tpvt. 95. § (4) bekezdés). A Versenytanács e körülményt egyrészt az eljárás részbeni megszüntetése, másrészt a bírság kiszabása körében vette figyelembe.

Az ár

Az ár, a szolgáltatás pénzben kifejezett értéke az ár, amelynek hatósági szabályozását nem tekintve, a piaci forgalomban szabad megállapodás tárgya. Versenyjogilag az a kívánatos, hogy a kereslet-kínálat szerint alakuljon, ezért kiemelten tiltottak az olyan ármegekötések, amelyek a Tpvt. 11. § (1) és (2) bekezdés a) pontja alá vonhatók.

Míg a megállapodás (Tpvt. 11. § (1) bekezdés) valamely versenykorlátozó magatartás formája, addig annak példálódzóan felsorolt tiltott tartalmát a (2) bekezdés rögzíti. Mivel az (1) bekezdés a megállapodási tilalom versenyjogi indokait, a tiltott magatartás lehetséges versenykövetkezményeit is részletezi, a törvényben nevesített tilalmazott magatartás megvalósulása esetén (Tpvt. 11. § (2) bekezdés a)–h) pont) a jogsértés megállapíthatóságához szükségtelen annak a bizonyítása, hogy a nevesített tiltott magatartásnak van-e vagy lehet-e versenykövetkezménye, mert a törvényi nevesítésből az következik, hogy a törvény eleve feltételezte hátrányos versenykövetkezmények bekövetkezhetőségét. A minimálár a vállalkozás egyéni költségeitől, a szolgáltatás minőségétől függetlenül alakítja az árakat, melynek eredményeképp az alacsonyabb költséggel dolgozó vagy a szolgáltatásaikat alacsonyabb színvonalon nyújtó vállalkozások sem kényszerülnek áraik csökkentésére. A minimálár alkalmazása miatt a vállalkozások által alkalmazott árak nem, illetve torzultan jelenítik meg a vállalkozások között szakmai alkalmasságban, az üzleti megbízhatóságban, a hatékonyságban megmutatkozó – a vállalkozások közötti versenyben meghatározó jelentőséggel bíró különbségeket.

Az eljárás alá vontak ráadásul nemcsak minimálárakat jelenítettek meg, hanem ehhez kapcsolódóan grafikusai szolgáltatási fajtákat, szorzókat is bevezettek, amelyen túlmenően

versenyjogellenes beavatkozásnak minősül az egyéb üzleti feltételek meghatározása, nevezetesen az ellenszolgáltatás igénylésének kikötése. Mindebből az vonható le, hogy a kifogásolt döntések a professzionális grafikus szolgáltatás teljes terjedelmére tartalmaztak versenyjogellenes előírásokat, amelyek alkalmasak arra, hogy a tervezőgrafikusok minősítésétől függetlenül (professzionális – nem professzionális, tag – nem tag) az egymásközi versenyt korlátozza.

Az eljárás alá vontak felelőssége és a bírságkiszabás

Az Árjegyzék 2. kiadása ellenkező adatok hiányában kizárólag az MTE terhére róható, s az is csak 1997. január 1-jétől.

Ezzel szemben a 2000. áprilisától ismert Kiadvány címében mindhárom szervezet szerepel, annak előrebocsátásával, hogy nem vitatott az MTE-nek a Kiadvány elkészítésében játszott szervező szerepe. A Szövetség – általa is beismerten – jóváhagyta a Kiadványt, még ha az nem is öltötte formális döntés formáját. A MAOE aktív részvételére közvetlen bizonyíték nincs, de mivel maguk az eljárás alá vontak nyilatkozták, hogy a tagságuk részben azonos, nem fogadható el az a védekezés, hogy a MAOE még a Kiadvány létezéséről sem tudott. Nem lehet véletlen a MAOE készítőként való feltüntetése, hiszen a Kiadványt a MAOE tagjainak is szánták, akik minden bizonnyal ismerték azt, és a szervezet 2000. óta nem is határolódott el tőle. Így a Kiadvány elkészítésért elsődlegesen az MTE tartozik felelősséggel, de csekélyebb mértékben az MKISZ és a MAOE is.

Így a három szervezet szinte egyazon grafikus tagsága három felől, azonos iránymutatást kapott a közös szervezeti akarat látszatával, szolgáltatásainak és árainak meghatározására, ami aztán körükből továbbkerülve az egész tervezőgrafikus piacon viszonyítási alappá vált.

Mindezek alapján a Versenytanács mindhárom szervezet kifogásolt magatartását a Tpv. 11. § (2) bekezdés a) pontjába ütközőnek minősítette és a Tpv. 77. § (1) bekezdés d) pontja szerint a jogsértést megállapította.

Miután az évek óta hagyományosan folytatódó kifogásolt magatartás jelenleg is hozzáférhető a Kiadvány formájában, sőt újabb kiadásának szükségessége is napirenden van, – amely ismételt eljárást vonhat maga után a visszaesés jogkövetkezményeinek terhével –

mellőzhetetlen volt a törvény rendelkezéseibe ütköző magatartás további folytatásának megtiltása (Tpvt. 77. § (1) bekezdés f) pont).

A Tpvt. 78. §-a nem kötelezi a Versenytanácsot bírság kiszabására, de a Versenytanács a bírságkiszabástól különösen kőkemény versenykorlátozó magatartások esetén, mint amilyen a jelen eljárásbeli magatartás is, szokásosan nem tekint el.

1997. január 1-jével a Tpvt. 78. §-ába még nem került be a bírság felső határára vonatkozó rendelkezés, amelyet a jogalkotó csak a 2001. február 1-jével hatálybalépett 2000. évi CXXXVIII. törvénnyel iktatott be. Ennél fogva az eljárás alá vontak bírságolása nem a saját, hanem tagságuk bevételi viszonyaihoz igazodik és nem haladhatja meg az adott esetben a 2004. évi nettó árbevételük 10 %-át. A Versenytanács hangsúlyozza, hogy a bírságolásnál, amelyet a Tpvt. 78. § alapján és a bírságolási szempontokat számszerűsítő alapon kezelő 2/2003. számú Közleménnyel, mint segédleti eszközzel ejtett meg, figyelemmel volt a számadatok becsült jellegére és a tagi átfedésekre. Enyhítő körülményként az eljárás alá vontak együttműködő magatartását nem tudta figyelembevenni, mert jóhiszemű eljárásvitelük hiányában rendbírsággal lettek volna sújthatók (Tpvt. 61. §).

A 2/2003. számú Közlemény alapulvételével a bírságolás pontszámai táblázati összefoglalással a következők:

	MAOE	MTE	MKISZ
taglétszám	596	123	109
a tagság 2004. évi becsült nettó árbevétele	136.500.000,-	28.170.300,-	26.217.400,-
1 évi bírságalap	6.142.500,-	1.573.044,-	1.179.783,-
A bírságközlemény szerinti számított bírságösszeg	30.712.500,-	12.584.352,-	5.898.915,-

A Versenytanács – elkerülendő a tagok többszöri esetleges fizetési kötelezettségét – az átfedő tagságokat a következő módon vette figyelembe és csökkentette az egy szervezetet terhelő bírság összegét. Az MTE és az MKISZ lényegében (8 fő kivételével) véve ugyanazokból a tagokból áll. Ezért a Versenytanács a mindkét szervezetre számított bírságösszeget megfeleltette és kerekítette. A MAOE esetében – az eljárás alá vont javára torzítottan – mindkét másik szervezet taglétszámának levonásával arányosította [körülbelül kétharmadolta: $(596-223)/596=0.6258$] a MAOE tényleges bírságfizetési kötelezettségét.

Az eljárás részbeni megszüntetése

Ahogy a Versenytanács fentebb utalt rá, az 1997. január 1. előtti MTE magatartás versenyjogilag nem minősíthető, ezért az eljárást e részében a Versenytanács a Tpv. 77. § (1) bekezdés j) pontja alapján, figyelemmel a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontjára megszüntette.

A jogorvoslat

A határozat elleni Tpv. szerinti jogorvoslati jogot a 83. § biztosítja az eljárás alá vontak számára.

Budapest, 2005. július hó 7. napján